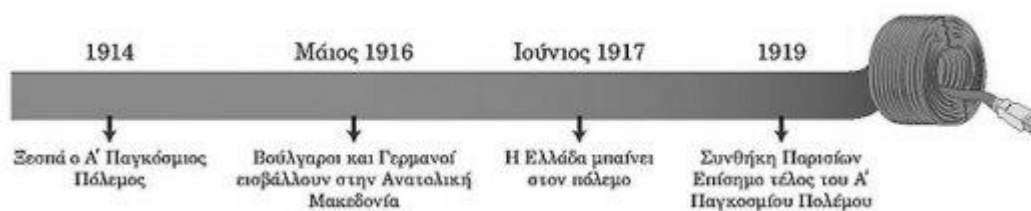

05.04 Η Ελλάδα στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο

Τι προβλήματα αντιμετώπιζε η Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους ;

Η Ελλάδα το 1913 **διπλασίασε** σχεδόν **τα εδάφη της** αλλά και τον πληθυσμό της. Δημιουργήθηκαν όμως νέα προβλήματα, καθώς τα εκτεταμένα σύνορα της χώρας **ήταν δύσκολο να φυλαχθούν αποτελεσματικά**, το **οδικό δίκτυο** ήταν περιορισμένο και δυσκόλευε τη μετακίνηση των στρατιωτών στη Μακεδονία ενώ και **οι αποθήκες πολεμικού υλικού δεν επαρκούσαν**.

Αλλά και **τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου** δεν είχαν ακόμη κατοχυρωθεί στην Ελλάδα ούτε είχαν οριστεί **τα σύνορα της Αλβανίας**, για την οποία ενδιαφερόταν κυρίως η **Ιταλία**.

Κύριος αντίπαλος της χώρας μας λογιζόταν η ηττημένη **Βουλγαρία**, γι' αυτό στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα ο στρατός άρχισε να κατασκευάζει **οχυρά**.

Ποιες ήταν οι αιτίες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ;

Στις αρχές του 20ού αιώνα αυξήθηκε ο **ανταγωνισμός** ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις. Τα **οικονομικά συμφέροντα** της Γερμανίας την έφεραν αντιμέτωπη με άλλες χώρες, όπως η Αγγλία και η Γαλλία. Ο **έλεγχος του διεθνούς εμπορίου** και η **κυριαρχία στα Βαλκάνια** ήταν δύο από τις αιτίες που οδήγησαν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, το **καλοκαίρι του 1914**. **Η Γερμανία, η Αυστροουγγαρία και αρχικά η Ιταλία** συμμάχησαν και αποτέλεσαν τις **Κεντρικές Δυνάμεις**. Από την άλλη πλευρά, στις δυνάμεις της **Αντάντ** (Εγκάρδια Συνεννόηση) ανήκαν **η Αγγλία, η Γαλλία, η Ρωσία**, κατόπιν **η Ιταλία και από το 1917 οι ΗΠΑ**.

Τι στάση κράτησαν οι χώρες των Βαλκανίων ;

Από τα βαλκανικά κράτη, η **Τουρκία** και η **Βουλγαρία** εντάχθηκαν στις **Κεντρικές Δυνάμεις** ενώ η **Σερβία**, το **Μαυροβούνιο** και η **Ρουμανία** προσχώρησαν στις δυνάμεις της Αντάντ. Στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν δύο απόψεις. Ο πρωθυπουργός της χώρας **Ελευθέριος Βενιζέλος**, πιστεύοντας στην τελική νίκη των Συμμάχων, υποστήριζε τη συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της **Αντάντ**. Αντίθετα, ο **βασιλιάς Κωνσταντίνος** θεωρούσε ότι η Ελλάδα έπρεπε να κρατήσει **ουδετερότητα**, η οποία όμως ευνοούσε περισσότερο τις **Κεντρικές Δυνάμεις**. Η

κυβέρνηση των Φιλελευθέρων παραιτήθηκε και η χώρα διχάστηκε. Ήταν η εποχή που ονομάστηκε «**Εθνικός Διχασμός**».

Η Θεσσαλονίκη από σύμβολο ενότητας, σύμβολο διχασμού ;

Η Θεσσαλονίκη, η οποία συμβόλιζε τη συνεργασία βασιλιά και πρωθυπουργού στους βαλκανικούς πολέμους, έμελλε να είναι η πόλη σύμβολο του εθνικού διχασμού. Το **φθινόπωρο του 1915** συμμαχικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν στη **Θεσσαλονίκη**. Επίσης, τον **Μάιο του 1916** οι **Γερμανοί** και οι σύμμαχοί τους **Βούλγαροι εισέβαλαν στην Ανατολική Μακεδονία**. Τότε πολιτικοί του κόμματος των Φιλελευθέρων καθώς και αρκετοί απογοητευμένοι αξιωματικοί και στρατιώτες **επαναστάτησαν** και στη Θεσσαλονίκη ανέλαβε την εξουσία η βενιζελική «**Επιτροπή Εθνικής Άμυνας**». Οι αγγλικές και οι γαλλικές πιέσεις προς την κυβέρνηση των Αθηνών να εγκαταλείψει την ουδετερότητα εντάθηκαν. Τελικά **ο βασιλιάς εκθρονίστηκε και εγκατέλειψε τη χώρα**. Η Ελλάδα πέρασε το **1917** επίσημα στο στρατόπεδο των Συμμάχων.

Ποια ήταν τα αποτελέσματα της συμμετοχής της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ;

Ακολούθησαν σκληρές μάχες εναντίον των Γερμανών και των Βουλγάρων, στις οποίες συμμετείχαν και Έλληνες στρατιώτες. **Οι Κεντρικές Δυνάμεις ηττήθηκαν και συνθηκολόγησαν το 1918**. Η Γερμανία υποχρεώθηκε να πληρώσει αποζημιώσεις, ενώ έχασε και πολλά εδάφη. Μετά τη λήξη του πολέμου η Ελλάδα είχε σημαντικά οφέλη: **Με τη Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920) κατοχύρωσε τα νησιά του Αιγαίου, με εξαίρεση τα Δωδεκάνησα, κέρδισε τη Δυτική και την Ανατολική Θράκη (εκτός από την Κωνσταντινούπολη) και ανέλαβε για πέντε χρόνια τη διοίκηση στην περιοχή της Σμύρνης**.

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Το κίνημα της Εθνικής Άμυνας στη Θεσσαλονίκη

«Στη Μακεδονία έλαχε ο ευγενής κλήρος να αναστήσει το έθνος. Η Μακεδονία καλεί σε εξέγερση το Πανελλήνιο... Εναντίον των εχθρών υψώνουμε σήμερα τη σημαία μας. Εναντίον αυτών και εκείνων που θα θελήσουν να παρεμβάλλουν εμπόδια στο δρόμο μας για τη σωτηρία της πατρίδας μας που κινδυνεύει.»

Απόσπασμα από δημοσίευμα της εφημερίδας *Μακεδονία*, 18 Αυγούστου 1916, σ. 2.

(απόδοση στα νέα ελληνικά)

2. Πορεία στο Μέτωπο

«Πορπατούσαμε πάντα. Φαίνεται πως μπήκαμε πια στην επικίνδυνη ζώνη. Τ' αεροπλάνα των οχτρών μας κατασκοπεύουν απ' τον ουρανό. Μας παραφυλάγουν

σα γεράκια. Οι σχηματισμοί και τα Συντάγματα της Μερραρχίας προχωρούσαν ολοένα πιο μέσα στη Μακεδονία, προς το Μέτωπο. Πορείες σκληρές ολονύχτιες. Με το σούρουπο ξεκινούσαμε φορτωμένοι και σα γλυκοχάραζε πια τσαντηρώναμε μέσα στις χωσιές, κάτου από δασωμένα θάμνα, σε κρυφές βουνίσιες αγκαλιές, μέσα σε λαγκαδιές κρυμμένες. Σκεπάζαμε και τ' αντίσκηνα με χλωρά κλαδιά, να μη μας βλέπουν τ' αεροπλάνα».

Στρατής Μυριβήλης, *Η ζωή εν τάφω*, β' έκδοση (1930), Αθήνα, χχ., σ. 73.

Ματιά στο παρελθόν

Η Οκτωβριανή Επανάσταση

Στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου εκδηλώθηκε και η Ρωσική ή αλλιώς Οκτωβριανή Επανάσταση, που επέβαλε στη χώρα κομμουνιστικό καθεστώς, υπό την ηγεσία του Βλαντιμίρ Λένιν. Τη νύχτα της 25ης Οκτωβρίου 1917 Ρώσοι επαναστάτες, οι Μπολσεβίκοι, κατέλαβαν τα χειμερινά ανάκτορα στην Αγία Πετρούπολη. Ήταν το τέλος της αυτοκρατορικής εποχής και η αφετηρία της δημιουργίας της Σοβιετικής Ένωσης των Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.

Ερωτήματα

- Ποια οφέλη αποκόμισε η Ελλάδα από τη συμμετοχή της στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο; Ποιες από τις περιοχές που απελευθερώθηκαν τότε ανήκουν σήμερα στην Ελλάδα;
- Με βάση τα κείμενα των πηγών και το εικονογραφικό υλικό, εναντίον ποιων και σε ποια γεωγραφική περιοχή κυρίως πολέμησε ο ελληνικός στρατός κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο;

Γλωσσάρι

Ουδετερότητα: Όταν κανείς κρατά ίσες αποστάσεις και αποφεύγει να πάρει ξεκάθαρα θέση.

Επιτροπή Εθνικής Άμυνας: Ομάδα οπαδών του Βενιζέλου, που σχηματίστηκε στη Θεσσαλονίκη με σκοπό να εργαστεί για την είσοδο της Ελλάδας στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό των δυνάμεων της Αντάντ.

Συνθηκολογώ: Παραδίδομαι μετά την υπογραφή συνθήκης.

Συνθήκη των Σεβρών: Υπογράφηκε το καλοκαίρι του 1920 στην πόλη Σεβρ της Γαλλίας ανάμεσα στην ηττημένη Οθωμανική Αυτοκρατορία και στις συμμαχικές δυνάμεις. Η συνθήκη αυτή τελικά δεν εφαρμόστηκε, καθώς αντικαταστάθηκε από τη Συνθήκη της Λωζάννης (Ιούλιος 1923).

Σμύρνη: Πόλη στα παράλια της Μικράς Ασίας, με πολυάριθμο τότε ελληνικό πληθυσμό.